

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Алаш мұрасы

ЖАРИЯЛАНДЫ
09.07.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/159049/

Төлеген Томирис

Алаш мұрасы – қазақ халқының мәдени, саяси, әлеуметтік және экономикалық тарихындағы маңызды кезеңдердің бірі. Алаш қозғалысы 20-шы ғасырдың басында пайда болған қазақ интеллигенциясының ұлттық, тәуелсіздік және жаңару идеологиясы негізінде қалыптасқан. Бұл қозғалыс қазақ халқының өзіндік ұлттық болмысын сақтау және дамыту мақсатында жүргізілген күрес ретінде ерекше маңызға ие.

Алаш қозғалысы мен Алаш Орда үкіметі – қазақ халқының тарихындағы ең маңызды кезеңдердің бірі. Бұл қозғалыс XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басында қазақ қоғамында оянған ұлттық сана-сезімнің көрінісі болып табылады. Алаш қозғалысы қазақ халқының ұлттық тәуелсіздікке, мәдени және экономикалық дамуға деген ұмтылысын бейнеледі.

Алаш қозғалысының пайда болуы

Алаш қозғалысының бастауында қазақ зиялылары тұрды, олар Ресей империясындағы саяси, әлеуметтік және мәдени өзгерістерге белсенді түрде қатысқан. Бұл зиялылардың қатарына Әлихан Бөкейханов, Ахмет Байтұрсынов, Міржақып Дулатов, Мағжан Жұмабаев, Жүсіпбек Аймауытов, Мұстафа Шоқай және басқа да көрнекті қайраткерлер жатады.

Алаш қозғалысының негізгі мақсаты – қазақ халқының ұлттық мүдделерін қорғау, оның мәдениеті мен тілін дамыту, сондай-ақ саяси тәуелсіздікке қол жеткізу болды. Бұл мақсаттарды жүзеге асыру үшін Алаш қайраткерлері түрлі тәсілдерді қолданды: газеттер шығару, оқу орындарын ашу, ғылыми еңбектер жазу және т.б.

Алаш Орда үкіметінің құрылуы

1917 жылғы Ақпан революциясынан кейін Ресей империясында саяси билік әлсіреп, қазақ зиялылары ұлттық мемлекет құру мүмкіндігіне ие болды. Сол жылдың желтоқсанында Орынборда өткен Екінші жалпы қазақ съезінде Алаш Орда үкіметі құрылды. Алаш Орда үкіметі автономиялық қазақ мемлекетін құруды мақсат етті және оның құрамына қазақ зиялыларының өкілдері кірді.

Алаш Орда үкіметі 1917-1920 жылдар аралығында әрекет етті. Осы кезеңде Алаш

қайраткерлері қазақ халқының мүдделерін қорғау үшін түрлі шаралар қабылдады: жер мәселесін шешу, оқу-ағарту ісін дамыту, ұлттық мәдениетті қолдау және т.б.

Алаш мұрасы

Алаш қозғалысы мен Алаш Орда үкіметінің тарихы қазақ халқының ұлттық сана-сезімін оятуға, оның мәдениеті мен тілін дамытуға, тәуелсіздікке ұмтылуына үлкен ықпал етті. Алаш қайраткерлерінің еңбектері бүгінгі күні де өз маңызын жоғалтқан жоқ және оларды зерттеу, олардың мұрасын сақтау маңызды міндет болып табылады.

Алаш қозғалысының маңызды қырларының бірі – қазақ халқының мәдениетін, тілін және білімін дамытуға деген ұмтылысы болды. Алаш қайраткерлері қазақ тілін дамытып, оны білім беру мен ғылым саласына енгізуге күш салды. Ахмет Байтұрсыновтың еңбектері осы бағытта ерекше маңызды болды. Ол қазақ әліпбиін реформалап, қазақ тілінің грамматикасы мен орфографиясын жүйеледі. Оның «Тіл-құрал» атты оқулығы қазақ тілін оқытуда маңызды рөл атқарды.

Әлеуметтік және экономикалық реформалар

Алаш қайраткерлері қазақ қоғамының әлеуметтік және экономикалық жағдайын жақсартуға да көп көңіл бөлді. Олар жер мәселесін шешуге, ауыл шаруашылығын дамытуға және қазақ халқының экономикалық тәуелсіздігін қамтамасыз етуге ұмтылды. Бұл бағытта Әлихан Бөкейхановтың еңбектері ерекше маңызды болды. Ол қазақ халқының жерін қорғап, оны әділ түрде бөлуге тырысты.

Саяси қызмет

Алаш Орда үкіметі қазақ халқының саяси тәуелсіздігіне қол жеткізуге ұмтылды. Олар Ресей империясындағы саяси өзгерістерге белсенді түрде қатысып, қазақ халқының мүдделерін қорғауға тырысты. Бұл бағытта Мұстафа Шоқайдың еңбектері ерекше маңызды болды. Ол қазақ халқының ұлттық мүдделерін халықаралық деңгейде қорғап, Түркістан автономиясын құруға ұмтылды.

Алаш мұрасы – қазақ халқының ұлттық тарихындағы ең маңызды кезеңдердің бірі. Алаш қозғалысы қазақ халқының ұлттық санасының оянуына, мәдениеті мен тілін сақтап қалуға және қоғамның әлеуметтік-саяси дамуына үлкен ықпал етті. Алаш қайраткерлерінің еңбектері мен идеялары бүгінгі күнге дейін өзекті болып, тәуелсіз Қазақстанның дамуына рухани және мәдени негіз болып табылады.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.